

Odtujitev slovenskega turizma



[Franjo Štiblar](#), Delo, 02.06.2015

Po tem ko je DUTB prevzela hotele, je nujen klic k premisleku in razumu.

Deset točk:

1. Državna prodajalca SDH in zdaj še DUTB ne odtujeta samo družb v izvorno državni lasti, ampak DUTB tudi najprej podprži domače zasebne družbe, da bi jih potem prodal tujcem. Res učinkovito potujčevanje, ki mu minister pravi »internacionalizacija« slovenskih hotelov, gre pa v resnici za demontažo slovenske ekonomske identitete. Medtem ko se naša javnost ukvarja s prodajo Triglava in Telekoma, DUTB po stranski poti, v upanju da neopazno prevzema in potencialno razprodaja tujcem večino slovenske hotelske industrije, ki je eden ključnih sektorjev slovenskega gospodarstva. To je jasen dokaz cilja naše elite enega odstotka prebivalstva: odtujitve slovenskega gospodarstva, ki naj ga domačini ne bi bili sposobni upravljati. Gre za popolno zaušnico menedžerjem in prebivalcem Slovenije, ki vse bolj brez lastnine proizvajalnih sredstev ostajajo le še hlapci tujcem na svoji zemlji. Celotno delovanje DUTB in SDH zelo povečuje razslojenost med prebivalci Slovenije.

2. Naši razprodajni in odtujevalni »jastrebi« izkazujejo popolno nezaupanje v sposobnosti ljudi na teh prostorih (domačinov) biti samostojni odločevalci: vidijo jih le kot hlapce tujcem, hkrati pa iščejo kratkoročne finančne koristi za posrednike v razprodaji. Kaj pa bo ostalo »zanamcem«? Razprodajajo nekaj, česar niso sami ustvarili, po načelu »lahko pridobljeno (od prednikov), lahko odtujeno (mladi prihodnjih generacij pa naj se obrišejo pod nosom)«.

3. Turistični objekti v domači lasti so zelo pomembni, ker je turizem eden ključnih sektorjev celotnega gospodarstva Slovenije:

- po velikosti, deležu v BDP ima neto sicer okoli štiri odstotke, vendar z vključenimi pozitivnimi učinki na druge sektorje gospodarstva prispeva k 13 odstotkom ali dobri osmini BDP;

- po prepletenosti z drugimi sektorji vsaj v dveh pogledih:

a) kot končni člen v prehranski verigi: kmetijstvo, predelava prehrane, uporaba domače prehrane v hotelih. Turizem ima že po teoriji največji multiplikativni učinek (govori se o faktorju 7) na celotno gospodarstvo;

b) povezan je z okoljem (socialno, naravno), s prometom: prihodi turistov, prevažanjem turistov.

4. Napovedano je, tudi s strani gospodarskega ministra, da bodo hotele prodali tujcem. Kako lahko tako razmišlja nekdo, ki je vodil domači hotelski gigant in mu celo priboril status pomembne državne naložbe? So ga slovenski »razprodajalci« prepričali, izsilili, kaj naj govori? Ali ga v srcu vendar ne prešine, da prodaja slovensko turistično srebrnino nepovratno in za vedno. Minister izraža popolno nezaupanje v sposobnosti svojih dosedanjih številnih turističnih sodelavcev. Kaj bodo dejali tisoči turističnih delavcev, ki so naš turizem pomagali graditi? Kaj bodo dejali tisoči mladih študentov turizma?

Naj pridejo tujci in zgradijo pri nas svoje nove hotele, pa bomo imeli tuji kapital v slovenskem turizmu, če je to želja elite. Bisere, ki smo jih sami ustvarili, smo sposobni sami upravljati, le prave ljudi z občutkom za skupno družbeno korist moramo delegirati v njihova vodstva. Zakaj bi domači hotelirji plačevali za napačno zadolževanje nekaj tajkunov?

5. Vprašanja o prodaji hotelov so enaka drugim aktualnim odtujitvam pri nas: zakaj, po koliko, komu in kako, s kakšnimi prodajnimi pogodbami.

- Kaj in zakaj: tudi če domači menedžment ni sposoben dobro voditi hotelov, je treba zamenjati vodilne ljudi, uprave in nadzorne svete, lastnino pa ohraniti domačo. Enkrat prodanega se ne da več dobiti nazaj, kot se zlomljenega kozarca ne da zalepiti. Ali imamo množico visokih šol turizma pri nas za to, da izobražujejo mlade za turizem v tujih državah? Kot država se odrekamo naši naravni prednosti – položaju, katerega monopolne dobičke si bodo prisvojili tujci, ki takšne narave nimajo.

- Po koliko: hitro izboljševanje slovenskega gospodarskega položaja povečuje dobičke hotelov, kar zvišuje njihovo dinamično ceno. Zato mora DUTB pohiteti, da ne bi morda celo sedanji lastniki iz dobrih rezultatov hotelov načrpali dovolj dobička, da bi na DUTB prenesene slabe terjatve odplačali sami.

Popolnoma neustrezno veliko striženje slovenskih slabih terjatev za 70 odstotkov, nikjer drugod tako visoko, bo DUTB omogočilo predstavitev dobička v prodajah, v nadaljevanju pa ob nizki prodajni ceni dobičke kupcev pri preprodaji (ali ni med kupci kandidat tudi vodja DUTB s svojo »preprodajno družbo«). Pridobijo po 30 odstotkov dinamične tržne vrednosti, DUTB odtuji za 50 odstotkov in izkaže 20 odstotkov kot dobiček, tujemu kupcu pa kot »mana z neba« pade dodatnih 50 odstotkov vrednosti.

Kako naj DUTB s svojimi kadri v kratkem času prestrukturira hotele, da bodo za 60 odstotkov učinkovitejši? Gre zgolj za finančno merilo, pa še za to nima kadrov. Prodaje prevzetih družb tujim »finančnim manipulatorjem«, kot počne DUTB s prodajo nekaterih terjatev pod tržno dinamično ceno velikim tujim bankam, je tragična. Le-te gotovo nimajo dolgoročnega strateškega interesa upravljati hotelov, ampak jih z dobičkom prodati naprej.

Ali ni naloga DUTB finančna sanacija, in ne prodaja? Kar pomeni: če konkretna družba (hotel) tekoče dobro posluje z dobičkom, ga je treba ohraniti v sedanji obliki, pretekle dolgove pa finančno

prestrukturirati (podaljšati čas odplačila, zamenjati sedanje kredite z ugodnejšimi ...). Kako DUTB izpolnjuje to svojo osnovno nalogo? Ali ni bil ob odkritju nepravilnosti na DUTB začetni namen nosilcev odločanja, da odvzamejo mandat DUTB. Že sama po sebi je bila njena ustanovitev ključna napaka (ne pozna kadrov, manjka ji znanja o upravljanju realnega gospodarstva in poznavanja klientov, nanjo pa so se kot svetovalci, upravljavci in pomočniki obesile domače hijene, ki v celotni operaciji neskončno služijo in se debelijo – seveda na račun vseh Slovencev) prav zato, ker se je odločanje o lastnini Slovencev domačinov preneslo v roke ljudi, ki so odtujeni od realnega gospodarstva in ne dihaajo z ljudmi tukaj. Pogosto bankirji, ki so odobrvali slabe kredite, zdaj kot zaposleni v DUTB te iste kredite verificirajo, s čimer zakrivajo svoje nepravilnosti.

V resnici gre za odločanje o javnih zadevah, za kar je vlada tudi izvoljena in zato ne more svoje primarne odgovornosti prenašati na druge ter si s tem »umiti rok«. Tujci (in domači pomagači) so prišli in bodo prodali (ne brez koristi zanje) ter odšli; mi pa bomo trajno ostali brez materialne podlage suverenosti. Postali bomo neokolonialna provinca Centra (Zahoda), uvrščena v družbo vseh drugih tranzicijskih držav, ki so to postale že na začetku tranzicije. Slovenija pa je bila dovolj razvita za samosanacijo ob osamosvojitvi, imela je možnost za samostojne odločitve, da bi postala vsaj polcenter (po Wallersteinu, se približala vsaj manj razvitim državam stare Evrope), ne pa periferija razvite Evrope.

- Komu: proti vsej preprosti logiki in tudi izkušnjam v svetu je prodajati lastno gospodarstvo bodisi tujcem iz manj razvitih držav, kot je naša, bodisi tujim finančnim institucijam, katerih cilj ni drugega kot zaslužek z nadaljnjo preprodajo. Ali ni izkušnja s hrvaškim prevzemom naših hotelov na Obali že dovolj povedna, trpljenje naših ljudi, ki so z njo neposredno prizadeti, dovolj v nebo vpijoče? Ali ni povedna prodaja terjatev ACH do hotelov veliki ameriški finančni instituciji?

- Kako: ko so naši gospodarski velikani zaradi napak posameznih tajkunov in njihovih pajdašev prišli v kremplje tujih finančnih preprodajalcev, za katere je odtujitev prva neomajna prioriteta in ki jih neusmiljeno odtujujejo, ostane ubogi slovenski »raji« (99 odstotkov prebivalstva), ki od gospodarskih enot živi, samo še pobožna želja ohraniti delovna mesta, ekološko neoporečnost, domači jezik, nekaj domače hrane v hotelih na naših tleh, kar vse bi moralo biti del prodajne pogodbe. Pa ne bo, ker tako pogojevanje »znižuje ceno«, na navedene negativne zunanje učinke prodaje (eksternalije) pa finančni prodajalci ne slišijo, jih ne poznajo ali ne priznajo. Takšen je neoliberalni kapitalizem v najbolj odkriti različici. Pa bi morali pogojevati prodajo z navedenimi zaščitnimi klavzulami, ne le ex-ante pri sestavljanju prodajnih pogodb, ampak tudi ex-post mesece in leta po prodaji pri verificiranju izpolnjevanja prodajnih določil in razrešitvi prodaje, če se le-ta ne izpolnjujejo. Ker so bile pogodbene obljube do zdaj kršene v našo škodo, je še pomembnejša klavzula o razrešitvi prodaje ob neizpolnitvi pogodbениh določil in njihovo redno preverjanje.

6. Vsi dodatni dobički, če bi se tudi »s prestrukturiranjem« ustvarili, ne bodo v korist domačemu prebivalstvu, saj jih bodo pobrali novi tuji lastniki. Hoteli tudi z domačim upravljanjem zdaj tekoče poslujejo pozitivno, ob gospodarskem okrevanju bodo še bolj. Za dolgove, ki so jih napravili drugi, pa niso odgovorni. Izkušnja prvih ukrepov DUTB je povedna: prodaja hotelov Hrvatom prek DUTB je prinesla veliko negativnega v teh hotelih na Obali: slovenščina je izgnana, slovenska vina in drugi produkti so izgnani, naši delavci so bolj izkoriščani, mnogi so postali prekarci. Nekateri naši turistični delavci so odlični vodilni kader v najboljših hotelih v Evropi, zakaj ni prostora zanje tudi doma. Kje sta zdaj oznaki Slovenia quality in I feel Slovenia?

7. Ali se ni ugotovilo neskončno nepravilnosti v vodstvu DUTB pred meseci, posebno pri njenih tujcih. Vlada pa nič: istim ljudem dovoljuje, da še naprej na enak način »mesarijo« po slovenskem gospodarstvu in ga uničujejo. Med našimi nadzorniki DUTB so dobili mandat taki, ki so se že do zdaj »izkazali« za jastrebe z učinkovito prodajo tujcem drugih gospodarskih in finančnih enot.

8. Vladi, ki je dobila mandat na volitvah na programu »premišljene privatizacije« in ustavitve prodaje tujcem Telekoma in drugih »blue chipov«, se bo zgodila prodaja tujcem celotnega slovenskega gospodarstva. Čez leta se bodo množice mladih njenega mandata spominjale kot tistega časa, »ko je vlada prodala vse in izgubila slovensko ekonomsko suverenost v korist tujcev«. Nič kaj lahka popotnica za jesen njihovega življenja.

9. Nobena država v Evropi z ambicijo turistične destinacije kot Slovenija svojih glavnih turističnih nosilcev – hotelov – ne prodaja tujcem. To se dogaja samo v tretjem svetu, v zelo nerazvitih državah (na primer v Afriki, na Karibih, kjer so jim hotele zgradili tuji investitorji), kamor nas bo odtujitev naših hotelskih biserov uvrstila. Pa so mediteranske članice EU, ki lastnih hotelov ne razprodajajo, v precej slabšem gospodarskem položaju kot Slovenija. Podporniki razprodaje med univerzitetniki so jasno napovedali: »Najprej zadolžitev Slovenije, ki v drugem koraku vodi v razprodajo tujcem kot načinom odplačevanja dolga«. Zadolževanje se je res zgodilo v letih med 2004 in 2009, pred tem je bila Slovenija neto upnica do tujine. Javni dolg pa je začel rasti šele po letu 2008, ko je grehe zadolževanja podjetij, elitnikov in bank prevzemala država, namesto da bi plačevali tisti, ki so dolg v resnici ustvarili (bail-out namesto bail-in). »Če se niste predali zlepa, vas bomo dobili zgrda, s preslepitvijo.« Kakor Indijance, ki so prodajali svoja ozemlja za viski, ki so jim ga beli osvajalci ponujali in ga z njim zasvojili. Dolg je bil naš viski, izposojanje pa zasvojenost z njegovim pitjem. Problem je le, da je zadolžitev ustvaril ozek krog elite enega odstotka prebivalcev, plačuje pa ga preostalih 99 odstotkov.

10. Kako dolgo bo naša javnost še sprejemala praktična dejstva razprodaje in redko v javnosti dovoljenega prodora nasprotovanja v smislu »psi lajajo, kolona gre dalje in se ne ozira«? Dokler ne bo Slovenija demontirana in bo kolona odšla, pasji lajež pa potihnil? Zadnji bo upihnil luč slovenstva.

Dr. Franjo Štiblar, predstojnik Katedre za pravnoekonomske znanosti Pravne Fakultete v Ljubljani